

ŠANDOR KSAVER GJALSKI

Önéletrajzi feljegyzések...

RÉSZLET

A történelem mellett úgyszólván gyermekkorom óta a politika érdekelt. Sokszor volt alkalmam naphosszat hallani róla. A szülői házban – a régi varazsdi vármegye-házán éppúgy, mint Gredicén – egész nap voltak vendégek, a hatvanas években pedig minden oldalon mozgásba lendült a politika az egész nép körében. Politizáltak tehát az én szüleim asztalánál is, annál is inkább, mert nagyon ellentétes állásponton voltak: egyesek Bedeković hívei voltak, és azt akarták, hogy Pest legyen a horvátok Mekkája, míg mások épp az 1861-es 42. cikkely mellett törtek lándzsát. Apám ezek mellé állt, később pedig a „függetlenek”-hez vonzódott, akik föderatív monarchiát akartak Bécs központtal. És – jól emlékszem – sokszor volt pörlekedés is. Így volt alkalmam gyakran hallani és hallgatni Koloman Bedekovićot, Josip Briglevićet, Janko Vukovićot, Janko Cart, Kazimir Jelačićot, akik valamennyien a magyar idea fanatikus elkötelezettjei voltak, s velük szemben állott apám, aki Mažuranić politikájához s még inkább a szláv eszméhez csatlakozott. Ma is egészen jól emlékszem, amidőn Vuković egyszer pénzügyi elképzeléseit fejtette ki és a horvát jövedelmek pauszóját magasztalta, apám pedig előbb teli torokból kikacagta, majd meg gorombán leszidta. Vuković nézeteit a kiegyezés határozta meg. Én pedig emlékszem, milyen szomorú idők következtek számomra, amikor megtudtam, hogy a kiegyezést megkötötték, és Horvátország ismét magyar uralom alatt van; már kisgyermekként megtanultam, hogy Jellasics bánt és 1848-at is leginkább azért dicsőítik, mert felszabadította Horvátországot a magyar fennhatóság alól...

LŐKÖS ISTVÁN fordítása

MIROSLAV KRLEŽA

Naplójegyzetek

Kitől tanultam valamit? Legtöbbet Josip Klobučartól: horvátnak lenni, hinni az emberben, az ember küldetésében, és abban, hogy biztos út vezet a jövő felé. Husz János, Jan Amos Komenský, Pestalozzi. Djura Daničićtól: a horvát és a szerb egy nép. Kumičić megtanított gyűlölni Bécset. Ezen a lázadó, Habsburg-ellenes vonalon lettem később negyvennyolcas! Sokat tanultam továbbá a magyar sajtótól és a magyar történelemből. Mindannak, amit ott írtak, pontosan a fordítottja áll. A Galilei-körtől (Jászi Oszkáréktól) szintén nagyon sokat tanultam. Megszabadítottak a konvencionális hazugságoktól, de hol vannak ők, és hova kerültem én?

1916